

Književnost in umetnost.

Dr. Johannes Frischauf. V proslavo njegove 70 letnice spisal Fr. Kocbek. — Brošura je posvečena možu, ki si je tudi za slovensko turistiko pridobil mnogo neprecenljivih zaslug. Z vsake strani te lepe knjižice se vidi, da jo je pisal turist, tovariš Kocbek, katerega ime je tesno spojeno z ustanovitvijo, z razvojem in sedanjim lepim stanjem slovenske turisticke.

Politiški pregled.

* **Narodna stranka na Štajerskem.** Glavni zbor imenovane stranke se vrši v nedeljo, dne 3. novembra 1907, v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Celju. Zborovanje se prične ob polu 11. uri in traja do polu 2. ure. Ob polu 2. uri se zborovanje zaradi obeda prekine za eno uro. Ob polu 3. uri popoldne nadaljevanje zborovanja. — 1. Splošno poročilo o položaju ter o bodočih nalogah narodne stranke za Štajersko. Poroča dr. Vekoslav Kukec. — 2. Naše narodno-politiške težnje in državni zbor. Poroča državni poslanec Fr. Roblek. — 3. Naše narodno-gospodarske težnje in državni zbor. Poroča državni poslanec Vinko Ježovnik. — 4. Kmečko vprašanje in narodna stranka. Poroča dr. Anton Božič. — 5. Slovensko šolstvo in narodna stranka. Poroča nadučitelj Fr. Brinar. — 6. Narodna stranka in „Narodni List“. Poroča dr. L. Štiker. — 7. Stanje slovenskega trgovstva in obrtništva. Poroča Jože Smertnik. — 8. Delavsko vprašanje. Poroča Ljudevit Furlani. — 9. Volitev glavnega odbora narodne stranke za bodoče leto. — Na predvečer zborovanja v soboto, dne 2. novembra, ob 7. uri zvečer je seja glavnega odbora v mali dvorani „Narodnega doma“. Seje se lahko udeležijo vsi že ta dan v Celju navzoči zaupniki stranke.

* **Nagodba.** Dne 16. t. m. je predložil ministrski predsednik Beck nagodbene predloge, t. j. načrt pogodbe med Avstrijo in Ogrsko za nadaljnjih deset let. Pogodba je zadela v Avstriji in Ogrski na precejšen odpor, ki je pa le navidezen, ker gotovo je danes, da je že v obeh zbornicah zagotovljena nagodbi večina. Glavne poteze nagodbenega načrta so: Carinsko-trgovinska zveza med Avstrijo in Ogrsko sloni kakor doslej na podlagi neomejene svobode gospodarskega prometa za notranjo in na podlagi popolne gospodarske skupnosti za zunanjo gospodarsko in trgovinsko politiko. Carinsko-politična skupnost je utrjena potom obvezne pogodbe in zajamčeno je vzdrževanje enotne carinske meje. Nobeno državno ozemlje ne more svojevoljno izpremeniti tarifa niti v celoti niti v posameznosti. Nasproti inozemstvu ne moreta niti Avstrija niti Ogrska vsaka sama zase odpovedati pogodb, ki nimajo določenega odpovednega termina, ki nimajo določenega odpovednega termina, kakor velja nagodba. — Na polju obrtne in industrijske politike je določena obrtna svoboda, svoboda naselitve ter osebnega in blagovnega prometa. Svobodni blagovni promet se je s posebnimi določili, ki preprečujejo dvojno obdačenje blaga, obvaroval pred bremenom pod različnimi pretvezami. Odpravi se ogrski prevozní davek na Dunavu. — V vprašanju železniških tarifov se je nagodba bistveno izpremenila v korist Avstrije. — Sporazumljenje obeh vlad za železniško zvezo z Dalmacijo, t. j. zveza Novomesto-Metlika-Karlovac in Ogulin-Otočac-Gospić-Gračac-Pridubič-Knin, je za Slovence ena največjih pridobitev. Belokranjska železnica je že stara naša zahteva. In ne le to, ampak tudi Dalmacija se odpre novemu svetovnemu prometu. — Agrarna stran nagodbe se omejuje skoraj izključno na določila glede prometa z živino; reči pa moramo, da se je v tem avstrijskim agrarcem precej ugodelo. Dovoljuje se uvoziti zdrave klavne prašice iz neokuženih gospodarstev na konzumne trge in javne klavnice pod pogojem, da se zakoljejo v teku 8 dni. V kraje, kjer ni pravih klavnic in trgov, se sme uvažati le s posebnim dovoljenjem za vsak posamezni slučaj in ta živina se zakolje pod živinozdravniškim nadzorstvom v treh dneh. Dovoljenje se pa da le, če ni nevarnosti kuge. Prešiče za rejo, se more uvažati le potom železnice, na podlagi dovoljenja za vsak posamezni slučaj in šele, če se je po 40 dnevem opazovanju doglalo, da ni nevarnosti za kugo. Ako se pa vzlic temu zanese kuga, se uvoz lahko omeji na kuge proste kraje ali celo pre-

pove. V svrhu preprečenja gobčene in parkljene kuge se mora na živinskih trgih govedo za rejo in uporabo, preden se dovoli izvoz, natančno preiskati od živinozdravnika in posebej tudi v kraju, kamor je uvožena živina namenjena in je došla, jo mora živinozdravnik dotičnega državnega ozemlja preiskati. Na Ogrskem poslujoči živinozdravniški delegati imajo pravico kontrolirati, ali ogrske oblasti izvršujejo pri živini, ki se k nam izvažajo, živinozdravniško kontrolo, ki je bila dozdej neobvezna. — Z ozirom na novo avstrijsko vinsko postavostavostav se Ogrska tej postavi prilagodi, Avstrija pa dovoli tokajskemu vinu varstvo za seznambo provenijence. Ogrska ima reformirati tudi borzo. O sporih med obema vladama glede nagodbe bo razsojalo posebno razsodišče. — Tudi finančna stran nagodbe se je rešila deloma v korist Avstrije. — Potom posebnih določil se tudi prepreči dvojno obdačenje podjetij, ki raztezajo svoj promet in obrat na obe državni polovici. — Bančno vprašanje, t. j. vprašanje, ali naj ostane avstro-ogrška banka še tudi po preteku bančnega privilegija l. 1910. skupna ali ne, se ni rešilo. — Glede kvote, t. j. glede prispevkov obeh državnih polovic k skupnim državnim izdatkom, se je določilo, da imata kvotni deputaciji razmerje določiti tekom 4 tednov od 16. oktobra počenši; če pa tega ne storita, morata predložiti oba ministrska predsednika državnima zboroma kvotno razmerje 63:6 (Avstrija): 36:4 (Ogrska); prispevek Ogrske se torej poviša za blizu 2 %.

* **„Bosanski jezik“ — odpravljen.** Naša slavna vlada si izmisli vedno kaj pametnega. V Bosni govore, kakor je to splošno znano, srbsko-hrvaški jezik. A pred leti je vladni aparat imenoval ta jezik — bosanski. Sedaj so pa vendar prišli do spoznanja, kaka neumnost je to, in vlada je izdala odredbo, s katero se odpravlja „bosanski“ in se uvede označba „srbsko-hrvaški“ jezik.

* **V poslanski zbornici** se je predsednik spominjal potresa v Kalabriji. Dobil je dovoljenje, izreči laški vladni sožalje. Potem se je nadaljevalo prvo čitanje nagodbe. Levicki in Starzynski sta izjavila, da Malorusi in poljska stranka ne moreta glasovati za nagodbo. Sternberg je branil nagodbo.

* **Gospodarska zbornica** je imela v soboto sejo. Predsednik je naznanil, da se je cesarju zdravje skoro popolnoma vrnilo. Izvolili so komisijo 25 članov, da razpravlja o nagodbi z Ogrsko. Izvolili so tudi v kvotno deputacijo 5 članov.

* **Demisija obeh čeških ministrov** se sprejme te dni. — Izvrševalni odbor češke narodno-svobodnomislne stranke je izrekel ministroma zahvalo za požrtvovalno delovanje ter sprejel demisijo na znanje.

* **Dr. Emanuel Engel**, nekdanji vodja mladočeške stranke, je umrl v Karlovih varih. Bil je razumen politik in fulminanten govornik.

* **O skupnem proračunu** se je vršila 27. oktobra skupna ministrska seja. Izid obravnav še ni znan. Vojni minister zahteva v proračunu 9 milijonov za zvišanje častniških plač.

* **Bolgarsko sobranje** je bilo otvorjeno 28. oktobra. Vlada pravi, da stremi za tem, napraviti konec sedanjemu položaju Bolgarov v Macedoniji.

Vestnik.

Osebnosti na Kranjskem. Učitelj Slavko Flis v Škofji Loki je dobil dopust zaradi bolezni in pride na njegovo mesto kot suplentinja izprašana učiteljska kandidatinja Ivana Valenčičeva. Na mesto obbolele učiteljice Julije Jakličeve, ki je dobila dopust, pride v Besnico kot suplentinja izprašana učiteljska kandidatinja Karolina Zupančičeva.

Kaj pomeni „nadučitelj“ v občinskem volilnem redu? Ker se je ob času, ko so izdelovali naš sedanji občinski volilni red, rabil izraz „nadučitelj“ le za označbo pravih učiteljev v nasprotju s šolskimi pomočniki in pudučitelji, pristoji privilegovana volilna pravica vsem definitivno nastavljenim učiteljem ne glede na to, ali jim gre naslov nadučitelj ali ne. (Sodba uprav. sodišča z dne 18. novembra 1899, št. 9098.) — Dobili smo že večkrat vprašanje, če smejo na Kranjskem voliti v prvem razredu tudi učitelji, ker našteva obč. volilni red samo nadučitelje. Da se ta beseda prav razume, smo objavili pred-